

PROTOKOL O HODNOCENÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE posudek oponenta

Práci předložil(a) student(ka): Aneta Leščinská

Název práce: Podoba hierarchie v populaci odsouzených v Otevřených věznicích

Oponoval: doc. PhDr. Jan Váně, Ph.D.

1. CÍL PRÁCE (*uved'te, do jaké míry byl naplněn*):

Autorka – Aneta Leščinská – si ve své práci klade jednoduchý, ale srozumitelný cíl a to „zjistit, jaký má formát Otevřených věznic vliv na proces hierarchizace, a popsat podobu hierarchie v populaci odsouzených vykonávajících trest odnětí svobody v Otevřené věznici.“ (s.1). Cíl byl naplněn.

2. OBSAHOVÉ ZPRACOVÁNÍ (*náročnost, tvůrčí přístup, proporcionalita teoretické a vlastní práce, vhodnost příloh apod.*):

Autorka člení práci standardně. Začíná teoretickou částí. V ní vymezuje základní pojmy a typologie, přičemž klíčovou pozornost věnuje vymezení aspektům a kritériím, jež ovlivňují utváření hierarchizace pozic mezi odsouzenými (fyzická síla, psychologická schopnost manipulace, osobní historie – délka – pobytu ve věznicích, aj.). Prakticky celá teoretická část, při definování prostředí a vlivů určujících povahu hierarchizace jsou postavené na jediném textu ((Dirga, Lochmannová, Juříček 2015). Znamená to, že k dané problematice neexistuje žádná jiná relevantní literatura?

Autorka dále srovnává ustavování hierarchie moci a podřízenosti v ženské věznici, k čemuž využívá text Kateřiny Nedbálkové. Není ale jasné, proč je tato část zařazena a jak souvisí s empirickou částí Otevřené mužské věznice, případně s teoretickou konceptualizací. Sama autorka v empirické části rovnou v úvodu konstatuje, že svá zjištění budu komparovat pouze s uzavřenými mužskými věznicemi. Pak se buď jedná jen o „zaplňování“ prostoru písmeny, nebo o nevyužitý potenciál, který se nabízel.

Následně autorka přibližuje koncept Otevřené věznice, kterou charakterizuje „absencí fyzických a materiálních překážek k úniku, jako jsou vysoké zdi, ostané ploty, mříže a ozbrojená nebo jiná ostraha. Tento systém je postaven na sebekázní a odpovědnosti odsouzeného, který musí být schopen využívat poskytnuté svobody, aniž by jí zneužíval.“ (s. 15). Dále jsou představeny kritéria, na jejichž základě je možné do příslušné formy odsouzení vězně zařadit. Autorka představuje programy zacházení a běžný chod v Otevřené věznici.

Na teoretickou část navazuje empirická část, v níž si Aneta Leščinská klade následující cíle: „popsat podobu hierarchie v populaci odsouzených vykonávajících trest odnětí svobody v Otevřené věznici a analýza procesu hierarchizace. (s. 20) s tím, že ambicí autorky je výsledná zjištění srovnávat s typickými (dominujícími formami) hierarchií v uzavřených věznicích.

V empirické části shledávám některé interpretace jako problematické. Autorka sice předkládá řadu citací, ale ty neinterpretuje, spíše znova „převypráví“. Takže místa, která přímo vybízejí pro analýzu jsou ponechána bez povšimnutí. Např. když autorka na s. 25 nechá zaznít citaci „si z nich prostě udělají takzvané koniny a ty je musí poslouchat no. To tak je v těch věznicích. Tady to tak není. Tady spolu prostě vycházíme a každé musí dělat něco.“ Ponechám stranou, že nikde v textu nevysvětluje, co je konina (ne všichni čtenáři se ve vězeňském slengu orientují), ale nevysvětluje příčiny, čím to je,

proč se *demonstrativní násilí* (asociované s koninou) v Otevřené věznici podle respondenta neděje. Stejně tak jako když přibližuje roli práce odsouzených se zvířaty. Dozvíme se, že je to pro ně příjemné, že jsou za to rádi, ale jak se to odráží v jiných formách hierarchizace. Částečně se odpovědi implicitně naznačují, že souvisí se socio-materiálními podmínkami (méně vězňů, materiální vybavení atd.). Mnohem lepší už pak je, když se autorka ve svých interpretacích zaměřuje na zjištění v souvislosti s prosazováním ekonomického kapitálu mezi odsouzenými. Zde autorka překračuje deskriptivní úroveň k interpretativní. Avšak i zde, je po mém soudu, jisté zjednodušení. Pokud jsem autorku správně pochopil, pak de facto tvrdí, že v Otevřené věznici nerovnosti v hierarchii nejsou, neprosazují se fyzicky zdatní jedinci na úkor ostatních, a zachovávání rovnosti dává do souvislosti s dostupností ekonomického kapitálu (s. 29). Kladu si pak otázku, zda to tedy znamená, že všichni odsouzení mají stejnou práci a i stejně ekonomicky placenou a mají i stejné postupy při utrácení/šetření svých prostředků. Nechce se mi uvěřit, že je něco takového možné. Jinak řečeno, na vstupu jsou možná stejné podmínky (strukturální), ale okolnosti a individuální charakteristiky odsouzených vždy otevřou prostor pro vytvoření nerovností. Skutečně se to nijak v hierarchizaci mezi odsouzenými v Otevřené věznici neprojevuje?

Rovněž nechci autorku podceňovat v její schopnosti vést rozhovor na citlivá témata, ale skutečně si myslím, že při tématu vynuceného sexu a znásilnění, by se muži, jí, ženě, při prvním setkání svěřili? Už samotné konstatování, že o tom ale slyšeli, indikuje vysokou míru obezřetnosti a latentní formu existence tohoto jevu.

V závěru autorka dospívá k závěru, že se hierarchie mezi odsouzenými uzavřené vs. Otevřená věznice významně liší. To se ale dalo předpokládat. Mám to tedy její zjištění chápat tak, že rozdíly jsou dány odlišnými strukturálními a materiálními podmínkami? Souhlasím s autorkou, že významnou roli na odlišné podobě a projevech mají socio-materiální aspekty, které zdařile popsala. Jistou slabinu výzkumu spatřuji v nakládání s daty. Autorka de facto konstatuje to, co jí sdělují respondenti. Pak je otázkou, k čemu je role socioložky, pokud není patrný nějaký „odstup“ reflexe sdělovaného. K čemu jsou potom výzkumníci, pokud stačí „zapnout diktafon“ a pak výpovědi aktérů převyprávět?

3. FORMÁLNÍ ÚPRAVA (*jazykový projev, správnost citace a odkazů na literaturu, grafická úprava, přehlednost členění kapitol, kvalita tabulek, grafů a příloh apod.*):

Autorka nepracuje zcela dobře při práci s parafrázemi. Např. když srovnává ustavování moci a hierarchie v ženské věznici, odkazuje na práci Kateřiny Nedbálkové, ale i když se jedná o prokazatelné parafráze, uvádí vždy jen publikaci, viz např. str. 12, 13, 14. Stejně tak je tomu v momentě, kdy autorka vysvětluje problematiku vstupu do věznice a odkazuje na texty Lukáše Dirgi. Pouze uvádí rok publikace, i když se jedná o zjevné parafráze z daného textu bez uvedení stran.

4. STRUČNÝ KOMENTÁŘ HODNOTITELE (*celkový dojem z diplomové práce, silné a slabé stránky, originalita myšlenek apod.*):

Cíl práce byl ve své podstatě naplněn. Oceňuji výběr tématu a to, že se autorce podařil vstup do prostředí, které je komplikovaně dostupné. I z řemeslného hlediska je práce dobře realizována, včetně doložení osnov poslostrukurovaného rozhovoru (topic guide).

5. OTÁZKY A PŘIPOMÍNKY DOPORUČENÉ K BLIŽŠÍMU VYSVĚTLENÍ PŘI OBHAJOBĚ (*jedna až tři*):

- (1) Jak se práce se zvířaty projevuje v odlišné formě hierarchizace v Otevřené věznici?
- (2) Autorka v jednom ze svých zjištění konstatuje: „Tím, že všichni odsouzení v Otevřené věznici povinně pracují, se tu ekonomický kapitál jako zdroj moci nevyskytuje.“ (s. 28). Lze z tedy předpokládat, že kdyby v uzavřených věznicích vězni byli masivně (má autorka představu jaká je míra zaměstnanosti v uzavřených věznicích) zaměstnáni, že by míra ekonomického násilí klesla a tím by i ubyly některé projevy násilné hierarchizace?
- (3) Přibližte, co se míní „koninou“, tak jako např. vysvětlujete „chábrovat“.

6. **NAVRHOVANÁ ZNÁMKA** (*výborně, velmi dobře, dobře, nedoporučuji k obhajobě*):

Práci navrhuji hodnotit známkou velmi dobře.

Datum: 19.5.2022

Podpis: